

AFET KÜLTÜRÜNÜN DEĞERLENDİRİLMESİNE BİR ÖRNEK: ANTAKYA ŞEHİRİ

E. ÖZŞAHİN¹ ve Ç. K. KAYMAZ²

¹ Yrd. Doç. Dr., Coğrafya Bölümü, Namık Kemal Üniversitesi, Tekirdağ.

² Araştırma Görevlisi, Coğrafya Bölümü, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.

E-mail: eozsahin@nku.edu.tr, ckkaymaz@gmail.com

ÖZET:

Afetlere karşı insanlık olarak geliştirilen ve paylaşılan bilgi ve davranış kalıplarının tamamı olarak değerlendirilen afet kültürü, eskiden beri insan yaşamı açısından önemli olmuştur. Bu çalışmada Antakya şehrinde afet kültürünün değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Çalışma amacı kapsamında Antakya şehir sakinlerinin afetlere karşı oluşturdukları bilgi, düşünce ve davranış kalıpları tespit edilmiştir.

Konu ve alan bakımından ilgili literatürün taranması şeklinde başlatılan çalışma veri toplama ve değerlendirme aşaması olmak üzere iki aşamada gerçekleştirilmiştir. Veri toplama aşamasında kentsel alanın afet kültürünü ölçmek için 11 adet açık uçlu sorudan oluşan anket yapılmıştır. Şehir alanının tamamını kapsayacak şekilde gerçekleştirilen anket 1000 kişiye uygulanmıştır. Çalışmanın ikinci aşamasında ise anket verileri kullanılabilir şekilde düzenlenmiş ve değerlendirilmiştir. Nihai aşamada ise elde edilen veriler coğrafi bir bakış açısıyla metne aktarılmıştır.

Çalışma sonuçları Antakya şehrinde yaşayanların herhangi bir doğal afete hazır olmadığını göstermiştir. Şehir sakinlerinin en çok yaşadığı ve zarar gördüğü afetler, öncelikle deprem, daha sonra ise sel ve taşkınlardır. Ancak insanlar bu afetler konusunda şu ana kadar herhangi bir önlem almamış ve almayı da gereksiz masraf olarak görmektedirler. Ayrıca insanların geneli şehrin en riskli kesimleri olarak Asi Nehri'nin kenarını işaret etmelerine karşın, şehirde nüfusun en yoğun olduğu sahada bu kesimdir.

Acil olarak Antakya şehrinde afetler konusunda ortak hafıza esasına dayalı bir şekilde çalışmalar başlatılmalıdır. Bu çalışmaların kalıcı ve sağlıklı olabilmesi için de şehir insanının bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda anket sonuçlarında da anlaşıldığı kadarıyla sık ve periyodik aralıklarla eğitim seminerleri düzenlenebilir. Afetler konusunda uzmanların ve yerel halkın katıldığı açık oturumlar ve paneller gerçekleştirilebilir.

ANAHTAR KELİMELELER: Afet, Kültür, Afet kültürü, Antakya şehri.

1. GİRİŞ

İnsan yaşamında fiziksel, ekonomik ve sosyal anlamda yaptığı kayıplar nedeniyle gündelik yaşamı ve insan faaliyetlerini durduran veya kesintiye uğratan doğal, teknolojik veya insan kaynaklı olaylar olarak tanımlanan afetler (Özey, 2006; Ergünay, 2007; Savaş Durduran ve Geymen, 2008; Erkal ve Değerliyurt, 2009; Şahin ve Sipahioğlu, 2009) ile belirli bir zamanda ve belirli bir yerde yaşayan bir grup insanın karakteristik yaşam tarzı olarak tanımlanan kültür (Tümertekin ve Özgüç, 2010) arasında karşılıklı bir etkileşim bulunmaktadır. Zira bir olayın afet boyutu kazanması insanı ve insan yapısı oluşumları etkilediğinde gerçekleşen bir durumdur (Şahin ve Sipahioğlu, 2009). Ayrıca afetlerin ortaya çıkmasında olayın kendisi kadar afetin meydana geldiği toplumun sosyal, politik ve ekonomik özelliklerinin önemli olduğu da bilinen bir gerçektir (Gherardi, 1998; Lomnitz, 1994; Mc Entire, 2001; Short ve Rosa, 1998; Genç, 2007). Bu bağlamda afet kültürü kavramı ortaya çıkmıştır.

Afet kültürü, belirli bir yerde ve belirli bir grup insan tarafından meydana gelen afetler karşısında insanlar tarafından geliştirilen ve paylaşılan bilgi ve davranış kalıplarının tamamı olarak değerlendirilebilir. Bu kavram

afet tehlike riskinin büyük olduğu yerlerde (Anderson, 1968) tekrarlanan ekstrem süreçlere karşı kültürler tarafından ortaya çıkarılan bir mekanizmadır (Johnston ve Selby, 1978; Bankoff, 2003).

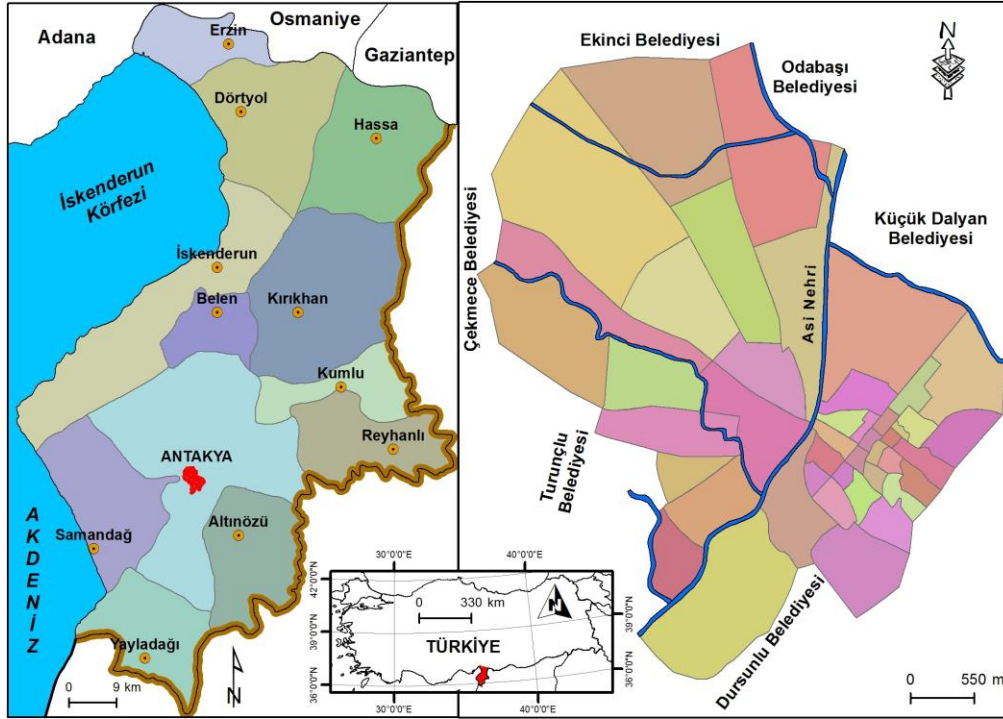
İnsanlık olarak içinde bulunduğumuz zaman diliminde Dünya nüfusunun yarısından fazlası şehirlerde yaşamaktadır. Şehirsel alanların büyümesini beraberinde getiren bu durum, aynı zamanda şehir alanlarındaki ekolojik yönden hassas sahalarında yapılaşmaya açılmasına neden olmuştur (Türkoğlu ve Yönder, 2011). Bunun sonucunda şehirsel alanlardaki afet riskinde artış yaşanmıştır (Genç, 2007).

Büyük çaplı afetler yaşamaya aday bir ülke (Balamir, 2009) olan Türkiye’de de son 70 yıldır afetler nedeniyle hayatını kaybeden insan sayısı 100.000, hasar gören konut sayısı 600.000 ve çeşitli şekillerde depremden etkilenen konut sayısı ise 500.000 civarındadır (Keleş, 2002; Erdik, 1999; Kiper, 2001).

Türkiye’de afetler nedeniyle tehlike riski altında bulunan şehirlerden birisi de Antakya’dır (Özşahin, 2010). Bu çalışmada Antakya şehri örneğinde afet kültürünün değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Çalışma amacı kapsamında Antakya şehir sakinlerinin afetlere karşı oluşturdukları bilgi, düşünce ve davranış kalıpları tespit edilmiştir.

2. İNCELEME ALANININ KONUMU VE GENEL ÖZELLİKLERİ

Antakya şehri, Türkiye’nin en güney ucu olan Hatay ilinin merkezini oluşturur (Şekil 1). Şehirsel alan, kuzeyden Amik Ovası, doğu ve güneydoğudan Habibineccar Dağı ve Kuseyr Platosu, güneyden Dursunlu ve Turunçlu, batıdan da Çekmece belediyeleri ve Amanos Dağlarıyla çevrili bir konumda bulunur (Şekil 1).

Şekil 1. Antakya şehrinin konumu

Antakya şehri tarihi çok eskilere dayanan bir yerleşim yeridir (Korkmaz, 2007; Bulut ve Korkmaz, 2008). Bu şehir, M.Ö. 22 Mayıs 300 tarihinde kurulmuş olup, o dönemde “Antiocheia” ismini almıştır (Demir, 1996; Korkmaz, 2007; Bulut ve Korkmaz, 2008; Sümer, 1996; Ömeroğlu, 2006). Coğrafi konumu nedeniyle önemli yolların kavşak noktasında yer almasından, El Mina (Samandağ), Selevkeia (Çevlik) ve Myriandros (Alexandreia=İskenderun) gibi limanlara yakın olmasından dolayı çok kısa sürede hem maddi, hem de kültürel faaliyetler açısından büyük bir gelişme göstermiştir (Özşahin ve Özder, 2011).

2012 nüfus istatistiğine göre 216.960 kişinin yaşadığı (TUİK, 2012) bu şehir, jeomorfolojik özelliklerden kaynaklanan taşkın ve kütle hareketleri ile zemin özelliklerinden kaynaklanan deprem riski altındadır (Özşahin, 2010).

3. MATERYAL VE METOT

Öncelikli olarak konu ve alan bakımından ilgili literatürün taranması şeklinde başlatılan çalışma veri toplama ve değerlendirme aşaması olmak üzere iki aşamada gerçekleştirilmiştir. Veri toplama aşamasında kentsel alanın afet kültürünü ölçmek için 11 adet sorudan oluşan anket uygulanmıştır. Şehir alanının tamamını kapsayacak şekilde ve rastgele seçilen örnekler üzerinde gerçekleştirilen anket 1000 kişiye uygulanmıştır. Aslında çalışmanın başlangıcında örneklemin evrene göre daha büyük seçilmesi planlanmıştır. Ancak şehir insanın çekingen ve isteksiz tavırlar göstermesi nedeniyle bu düşünce hayata geçirilememiştir. Çalışmanın ikinci aşamasında ise anket verileri düzenlenmiş ve değerlendirilmiştir. Nihai aşamada ise elde edilen veriler coğrafi bir bakış açısıyla metne aktarılmıştır.

3. BULGULAR

Antakya şehrinde yaşayan yerel halkın geçmişten günümüze kadar karşılaşmış oldukları doğal afetlere karşı bakış açılarını ölçmek amacıyla gerçekleştirilmiş anket sonuçları aşağıda belirtildiği şekildedir.

Anketin ilk sorusu “*Antakya’da şu ana kadar herhangi bir doğal afetle karşılaştınız mı?*”dır. Bu soru ile şehir insanın afet konusundaki geçmişini ve hafızalarda afetlerin bıraktığı etkiyi ölçmek amaçlanmıştır. Örneklemin % 89.5 (895 kişi)’inin evet, % 10.5 (105 kişi)’inin ise hayır şeklinde cevaplandığı (Tablo 1) bu soru, aslında şehir insanın doğal afetleri kafasından atamadığını göstermektedir. Bir bakıma doğal afetlerin Antakya insanının kültüründe derin izler bıraktığı sonucu da çıkarılabilir.

Tablo 1. Anketin 1. sorusu ve verilen yanıtlar

1. Soru	Antakya’da şu ana kadar herhangi bir doğal afetle karşılaştınız mı?		
	Yanıtlar	Cevap Sayısı	
		Kişi	%
Evet	895	89.5	
Hayır	105	10.5	

Anketin 2. Sorusunda insanlara “*Bu hangi afettir?*” sorusu yöneltilmiştir. Bu soru ile şehir tarihinde yaşanmış doğal afetlerin neler olduğu ve yaşanan afetler içerisinde en etkili olanın hangi doğal olay olduğunun tespit edilmesi amaçlanmıştır. İlgili soru örneklem tarafından 66.5 (665 kişi)’i deprem, % 21.4 (214 kişi)’ü sel ve % 12.1 (121 kişi)’i de kararsız olduklarını ifade etmişlerdir (Tablo 2). Bu sonuçlar Antakya şehir hafızasında öncelikle deprem afetinin egemen olduğunu göstermektedir. Ayrıca kent hafızında ikinci derecede etkin diğer doğal afet ise sel ve taşkınlardır.

Tablo 2. Anketin 2. sorusu ve verilen yanıtlar

2. Soru	Bu hangi afettir?		
	Yanıtlar	Cevap Sayısı	
		Kişi	%
Deprem	665	66.5	
Sel	214	21.4	
Kararsız	121	12.1	

Anketin 3. sorusu olan “*Bunun dışında hangi afetlere şahit oldunuz?*” sorusu sorulmuştur. Bu soru sayesinde 2. soruda yaşanmış afetlerden eksiz kalan bölümler tamamlanması amaçlanmıştır. Ankete katılanların % 30.3 (303 kişi)’ün sel ve taşkın olarak cevaplandığı bu soru, % 15.3 (153 kişi)’lük katılımcı tarafından deprem, geriye kalan insanlar tarafından ise yanıtsız şekilde değerlendirilmiştir (Tablo 3). Bu bağlamda anketin ikinci sorusunda da anlaşıldığı kadarıyla Antakya’da depremden sonra en etkili afetin ise sel ve taşkınlar olduğu daha da netlik kazanmıştır.

Tablo 3. Anketin 3. sorusu ve verilen yanıtlar

3. Soru	Bunun dışında hangi afetlere şahit oldunuz?	
	Yanıtlar	Cevap Sayısı

		Kişi	%
	Deprem	153	15.3
	Sel	303	30.3
	Kararsız	544	54.4

4. anket sorusu “*Bu afetler sonucunda herhangi bir kayıp yaşadınız mı?*” olmuştur. Bu soru ile katılımcıları etkileyen afetlerin sonucunda yaşamış oldukları maddi ve manevi kayıpların olup, olmadığı anlaşılmaya çalışılmıştır. İlgili soru örneklemdaki 837 kişi (% 83.7) tarafından hayır ve 163 kişi (% 16.3) tarafından ise evet şeklinde yanıtlanmıştır (Tablo 4). Verilen cevaplar Antakya şehrinin yaşanmış afetlerden çok büyük anlamda kayıp yaşamadığı yönünde izlenimleri güçlendirmektedir. Ayrıca evet yanıtını veren insanların büyük çoğunluğu da depremlerden evlerin hasar gördüğünü, sel ve taşkınlardan ise Asi Nehri kenarındaki mesken ve işyerlerinin su altında kalarak zarara uğradıklarını dile getirmişlerdir.

Tablo 4. Anketin 4. sorusu ve verilen yanıtlar

4. Soru	Bu afetler sonucunda herhangi bir kayıp yaşadınız mı?		
	Yanıtlar	Cevap Sayısı	
		Kişi	%
	Evet	163	16.3
	Hayır	837	83.7

Anketin 5. sorusunda katılımcılara “*Antakya’da meydana gelen afetlerin oluşumu ile ilgili herhangi bir bilginiz var mı veya eğitim aldınız mı?*” şeklinde bir soru yöneltilmiştir. Hem genel, hem de Antakya şehrinde meydana gelen afetlerin oluşum nedenleri hakkında insanların bilgileri ölçülmeye çalışılmıştır. Aynı zamanda bu soru ile katılımcıların doğal olaylara karşı ilgi düzeylerinin anlamlı olup, olmadığı da ölçülmesi amaçlanmıştır. Bu bakımından soru örneklem kişileri tarafından % 62 (620 kişi)’si hayır ve % 38 (380 kişi)’i tarafından da evet şeklinde yanıtlanmıştır (Tablo 5). Elde edilen cevaplar, şehir halkının % 50’inden fazlasının genelde afetlerin, özelde ise Antakya’da yaşanmış afetlerin oluşum mekanizmasını bilmediğini göstermiştir. Ayrıca şehir halkının doğal olaylara karşı oldukça ilgisiz olduğu da anlaşılmıştır.

Tablo 5. Anketin 5. sorusu ve verilen yanıtlar

5. Soru	Antakya’da meydana gelen afetlerin oluşumu ile ilgili herhangi bir bilginiz var mı veya eğitim aldınız mı?		
	Yanıtlar	Cevap Sayısı	
		Kişi	%
	Evet	380	38
	Hayır	620	62

Yapılan ankete ait 6. soru da katılımcılara “*Antakya’da oluşabilecek herhangi bir doğal afete karşı hazırlıklı mısınız?*” sorusu sorulmuştur. Bu soru Antakya kent kültüründe afetlere hazırlık olgusunun etkisini ve şehir insanının meydana gelebilecek herhangi bir doğal afete hazır olma yetisini göstermesi bakımından oldukça önemlidir. Örneklem arasında soruyu % 74.8 (748 kişi) hayır, % 23.8 (238 kişi) evet ve % 1.4 (14 kişi) yanıt vermemiştir (Tablo 6). Bu cevaplar, Antakya şehrinin herhangi bir doğal afete karşı hazır olmadığını ve kent kültüründe herhangi bir doğal afete hazırlık olgusunun şekillenmemiş olduğu göstermektedir. Zira anket esnasında yapılan görüşmelerde de şehir insanları tamamen hazırlıklı olmadıkları “*Tam hazır değiliz*” veya “*Kim hazırlıklı ki?*” şeklindeki cümlelerle sık sık vurgulamışlardır. Ayrıca anket katılımcılarının büyük bir kısmı, deprem veya ilk yardım çantalarını hazırladıktan sonra ulaşılmaması güç bir yere atıp bıraktıklarını ve daha sonra herhangi bir kontrol dahi yapmadıklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 6. Anketin 6. sorusu ve verilen yanıtlar

6. Soru	Antakya’da oluşabilecek herhangi bir doğal afete karşı hazırlıklı mısınız?	
	Yanıtlar	Cevap Sayısı

		Kişi	%
	Evet	238	23.8
	Hayır	748	74.8
	Boş	14	1.4

Anketin 7. sorusu “*Herhangi bir afet anında gerekli ilk yardım çalışmasını yapabilir misiniz?*” şeklinde yöneltilmiştir. Bu soru Antakya şehir sakinlerinin afet anında bilinçli bir şekilde ilk yardım konusundaki maharetlerinin var olup, olmadığının tespitine yönelik olarak hazırlanmıştır. İlgili soruya örneklemin % 54.5 (545 kişi)’i hayır, % 45.5 (455 kişi)’i ise evet yanıtını vermiştir (Tablo 7). Bu sonuç Antakya şehir insanının ilk yardım konusunda hemen hemen yarı yarıya eğitilmiş olduğunu göstermektedir. Ancak katılımcıların büyük çoğunluğu da herhangi bir afet anında hemen hemen herkesin 7’den 70’e fedakar bir şekilde kurtarma çalışmalarına katılacaklarını dile getirmiştir. Bu yaklaşım muhtemelen Antakya insanının kültür belleğinde bulunan hoşgörünün bir sonucudur.

Tablo 7. Anketin 7. sorusu ve verilen yanıtlar

7. Soru	Herhangi bir afet anında gerekli ilk yardım çalışmasını yapabilir misiniz?		
	Yanıtlar	Cevap Sayısı	
		Kişi	%
	Evet	455	45.5
	Hayır	545	54.5
	Boş		

8. anket sorusu ise “*Sizce Antakya’da olası bir şiddetli depremin sonucu ne olur?*” ifadesidir. Bu ifade tam olarak kent kültüründe derin izler bırakan deprem afetinin sonucunun genel manada ne yönde olacağını kestirmeye yönelik olarak sorulmuştur. Ankete katılanların yaklaşık yarısı (444 kişi - % 44.4) tarafından yıkım şeklinde cevaplanan bu soruya, örneklemin geri kalan kısmının % 31.9 (319 kişi)’ü hepsi (ölüm, yaralanma ve yıkım), % 22.3 (223 kişi)’ü ölüm, % 1.4 (14 kişi)’ü ise yaralanma şeklinde bir yanıt vermiştir. İleri sürülen bu yanıtlar Antakya’da olası bir deprem sonrasında ciddi manada bir yıkımın yaşanacağını kültürel perspektiften açıkça gözler önüne sermektedir. Gerçekten de bu konuda yapılan yer bilimsel çalışmalarda (Özşahin, 2010; Özşahin ve Kaymaz, 2013) ilgili olguyu desteklemektedir. Ayrıca anket anındaki sözlü görüşmelerde özellikle eski binaların herhangi olası bir depremde ilk yıkılacak yerler olduğu fikrini taşıyan insanların yoğunlukta olduğunu göstermektedir. Şehir bu yönüyle değerlendirildiğinde bilhassa Eski Antakya diye bilinen alandaki birçok eski ve dayanıksız bina deprem sırasında ilk yıkılacak veya hasara uğrayacak yapılardır.

Tablo 8. Anketin 8. sorusu ve verilen yanıtlar

8. Soru	Sizce Antakya’da olası bir şiddetli depremin sonucu ne olur?		
	Yanıtlar	Cevap Sayısı	
		Kişi	%
	Ölüm	223	22.3
	Yaralanma	14	1.4
	Yıkım	444	44.4
	Hepsi	319	31.9

Anketin 9. sorusu ise “*Oturduğunuz evin depreme dayanıklılık testini yaptırdınız mı veya yapılmış mı?*” şeklindedir. 8. soru ile bağlantılı olan bu soruda, Antakya şehir insanının deprem afetine karşı duyarlılığını göstermektedir. İlgili soru örneklemin % 67.6 (676 kişi)’sı tarafından hayır şeklinde, % 32.4 (324 kişi)’ü tarafından da evet şeklinde yanıtlanmıştır (Tablo 9). Elde edilen cevaplar ne yazık ki bu konuda şehir sakinlerinin oldukça vurdumduymaz bir yaklaşım içerisinde olduğunu kanıtlamaktadır. Ayrıca anket esnasında gerçekleştirilen görüşmeler, evlerinin depreme dayanıklılık testlerini yaptıranların dahi evlerinde yeterince güvende olmadığına inandıklarını göstermiştir.

Tablo 9. Anketin 9. sorusu ve verilen yanıtlar

9. Soru	Oturduğunuz evin depreme dayanıklılık testini yaptırdınız mı veya yapılmış mı?		
	Yanıtlar	Cevap Sayısı	
		Kişi	%
Evet	324	32.4	
Hayır	676	67.6	

10. anket sorusu ise “*Evinizin deprem sigortasını yaptırdınız mı?*” şeklindedir. İlgili ifade, gerek zorunluluktan, gerekse tedbir bakımından Antakya’daki insanların hangi oranda depreme karşı hassasiyet içerisinde olduklarını gösteren farklı bir sorudur. Verilen yanıtların % 72.6 (726 kişi)’sının vermiş olduğu hayır cevabı şehir sakinlerinin çok ciddi oranda deprem sigortası yaptırmadığını göstermektedir (Tablo 10). Aslında 9/5/2012 tarih ve 6305 sayılı Afet Sigortaları Kanununun 10. maddesine göre bu sigortanın yapılması ve her yıl yenilenmesi zorunludur (<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/05/20120518-4.htm>). Ancak Antakya’da zorunlu deprem sigortası konusunda % 27.4 (274 kişi) gibi küçük bir oranda örneklem, hassasiyet içerisinde gerekeni yapmıştır (Tablo 10). Anket esnasında yapılan görüşmelerde kişilerin deprem sigortasını gereksiz bir masraf olarak yorumladığı tespit edilmiştir. Ayrıca sigorta işiyle uğraşanların dahi bu konuda ciddi eksikleri olduğu anlaşılmıştır. Buna mukabil zorunlu deprem sigortası yaptıranlarında ilk seneden sonra bunu yenilemedikleri gerçeğiyle karşılaşmıştır. Bu konuyla ilgili Antakya Belediyesi tarafından yeni binalara su bağlamama yaptırımı uygulanarak halkın deprem sigortası yaptırmayı zorunlu olarak sağlanmaya çalışılmıştır.

Tablo 10. Anketin 10. sorusu ve verilen yanıtlar

10. Soru	Evinizin deprem sigortasını yaptırdınız mı?		
	Yanıtlar	Cevap Sayısı	
		Kişi	%
Evet	274	27.4	
Hayır	726	72.6	

Anketin son sorusu ise “*Afetler açısından sizce şehrin en riskli ve güvensiz yerleri nereleridir?*” şeklinde yönlendirilmiştir. Bu soru sayesinde şehir sakinlerinin en riskli ve güvensiz yerleri ayırt etme yetisi ile zeminin dayanıklılığına dikkat etme farkındalıklarının düzeyi tespit edilmeye çalışılmıştır. Soruyu cevaplandıranların en riskli yerleri yanıt oranına göre sırasıyla başta Asi Nehri çevresi (221 kişi-% 22.1) başta olmak üzere Dağ mahallesi/Eski Antakya (204 kişi-% 20.4), Asi Nehri’nin batı kesimi (92 kişi-% 9.2), her yer (79 kişi-% 7.9), Çekmece tarafı (29 kişi-% 2.9), Cumhuriyet Mahallesi (28 kişi-% 2.8), Armutlu Mahallesi (27 kişi-% 2.7), Emek Mahallesi (24 kişi-% 2.4), Atatürk Caddesi (22 kişi-% 2.2), Sümerler Mahallesi (20 kişi-% 2), Kurtuluş Mahallesi (19 kişi-% 1.9), Esentepe Mahallesi (17 kişi-% 1.7), Altınçay Mahallesi (15 kişi-% 1.5), Aksaray Mahallesi (13 kişi-% 1.3), TOKİ (7 kişi-% 0.7), Cebrail Mahallesi (6 kişi-% 0.6), 500 Konutlar (4 kişi-% 0.4), Betonsan çevresi (4 kişi-% 0.4), Eski Binalar (2 kişi-% 0.2), Akevler Mahallesi (2 kişi-% 0.2), Akasya Mahallesi (2 kişi-% 0.2) ve Akdeniz Mahallesi (1 kişi-% 0.1) gibi alanların olduğunu dile getirmişlerdir (Tablo 11). Ayrıca verilen cevaplar içerisinde kararsız olanlarında önemli bir oranı (162 kişi-% 16.2) teşkil ettiği anlaşılmıştır (Tablo 11). Anketin bu sorusuna verilen yanıtlar değerlendirildiğinde Antakya sakinlerinin zihinlerinde şehrin en riskli alanlarının çok kabataslak bir haritası ortaya çıkmış olduğu görülmektedir. Bu zihin haritası üzerindeki en güvensiz yerlerinde Asi Nehri çevresi başta olmak üzere Eski Antakya evleri ve Asi Nehrinin batı yakası olduğu görülmektedir. Bu veriler Antakya şehri hakkında yapılan deprem risk çalışmaları doğrultusunda değerlendirildiğinde (Korkmaz, 2006; Özşahin, 2010, Değerliyurt, 2013) oldukça gerçekçi sonuçlar şeklinde açıkça ifade edilebilir.

Tablo 11. Anketin 11. sorusu ve verilen yanıtlar

11. Soru	Afetler açısından sizce şehrin en riskli ve güvensiz yerleri nereleridir?			
	Yanıtlar	Cevap Sayısı	Yanıtlar	Cevap Sayısı

	Kişi	%		Kişi	%
Asi Çevresi	221	22.1	Esentepe Mah.	17	1.7
Dağ Mah./Eski Antakya	204	20.4	Altınçay Mah.	15	1.5
Kararsız	162	16.2	Aksaray Mah.	13	1.3
Asi'nin batı yakası	92	9.2	TOKİ	7	0.7
Her yer	79	7.9	Cebrail Mah.	6	0.6
Çekmece tarafı	29	2.9	500 Konutlar	4	0.4
Cumhuriyet Mah.	28	2.8	Betonsan çevresi	4	0.4
Armutlu Mah.	27	2.7	Eski Binalar	2	0.2
Emek Mah.	24	2.4	Akevler Mah.	2	0.2
Atatürk Cad.	22	2.2	Akasya Mah.	2	0.2
Sümerler Mah.	20	2	Akdeniz Mah.	1	0.1
Kurtuluş Mah.	19	1.9			

4. SONUÇ

Yapılan anketten elde edilen bilgilere göre Antakya şehir kültüründe afet kültürü oluşmamıştır. Çalışma sonuçları Antakya şehir sakinlerinin herhangi bir doğal afete hazır olmadıkları görülmüştür. Bu insanların büyük çoğunluğunun bu konuda bilgi sahibi olmadıkları ve eksikliklerini tamamlama yoluna da herhangi bir gayret göstermedikleri anlaşılmıştır. Onların tabiriyle “Allah’a emanet” şeklinde yaşamaktadırlar. Şehir insanlarının en çok yaşadığı ve zarar gördüğü afetler, öncelikle deprem, daha sonra ise sel ve taşkınlardır. Ancak insanlar bu afetler konusunda şu ana kadar herhangi bir önlem almamış veya almayı da gereksiz masraf olarak görmüşlerdir. Ayrıca insanların geneli şehrin en riskli kesimleri olarak Asi Nehri kenarını işaret etmelerine karşın, şehirde nüfusun en yoğun olduğu sahada bu kesimdir. Bu sonuçla bağlantılı olarak şehirdeki insanların acil bir durum anında nerelerde toplanması gerektiğini de tam olarak bilmedikleri görülmüştür.

Acil olarak Antakya şehrinde afetler konusunda ortak hafıza esasına dayalı bir şekilde çalışmalar başlatılmalıdır. Bu çalışmaların kalıcı ve sağlıklı olabilmesi için de şehir insanının bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda anket sonuçlarından da anlaşıldığı kadarıyla sık ve periyodik aralıklarla eğitim seminerleri düzenlenebilir. Afetler konusunda uzmanların ve yerel halkın katıldığı açık oturumlar ve paneller gerçekleştirilmelidir. Zira yapılan görüşmelerde insanlar tarafından da ilgili konularda konferansların düzenlenmesi gerektiği yoğun bir şekilde talep edilmiştir.

TEŞEKKÜRLER

Anketin yapılması esnasında değerli yardımlarından dolayı B. Nazlı NOKAY, Banu TÜR BEN, Burcu TÜR BEN, Cansu BEYAZ, Çiğdem CANBEY, Emine YILMAZ, Emine YÜREKLİ, Esat SÜNER, Gönül PALANDÖKEN, Gülizar KIZILSEKİ, Hüseyin ÖZDEMİR, İsmail ÖLMEZ, Medine YAPICI, Mehmet BURAK, Mutlu TUFAN, Mürşide COŞKUN, Onur SARIOĞLU, Sevcan YILDIZ, Tuğba AYÖZ isimli öğrencilerimize teşekkür ederiz.

KAYNAKLAR

- Anderson, J. (1968). Cultural Adaption to Threatened Disaster. *Human Organization* 27, 298-307.
- Balamir, M. (2009). 1999 Depremlerinden 10 Yıl Sonra Türkiye Nerede? Uluslararası Afetler Politikasındaki Gelişmeler Açısından Bir İrdeleme, www.mimdap.org/haberbultenleri/2009/haberbulteni15082009.
- Bankoff, G. (2003). *Cultures of Disaster, Society and natural hazard in the Philippines*. Routledge Curzon, Taylor & Francis, London.
- Bulut, Y. ve Korkmaz, H. (2008). 5893 Sayılı Belediye Yasası Çerçevesinde Antakya Kentsel Alanının İrdelenmesi. *Dönüşen Kentler ve Değişen Yerel Yönetimler* (Edit.: Genç, N. F., Yılmaz, A., Özgür, H.), Gazi Kitabevi, Ankara.

- Değerliyurt, M. (2013). Antakya'da Doğal Afet Risk Analizi ve Yönetimi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Demir, A. (1996). Çağlar İçinde Antakya, Akbank Kültür ve Sanat Kitapları, No: 62, İstanbul.
- Erdik, M. (1999). İstanbul'da Olası Depreme Hazırlık: Deprem Senaryoları. *Bilim ve Teknik XXXII*, 384: 52-56.
- Ergünay, O. (2007). Türkiye'nin Afet Profili. TMMOB Afet Sempozyumu Bildiriler Kitabı, 5-7 Aralık 2007, İMO Kongre ve Kültür Merkezi, 1-14, Ankara.
- Erkal, T. ve Değerliyurt, M. (2009). Türkiye'de Afet Yönetimi. *Doğu Coğrafya Dergisi 14/22*, 147-164.
- Genç, F. N. (2007). Türkiye'de Kentleşme ve Doğal Afet Riskleri ile İlişkisi. Afet Sempozyumu, TMMOB, İnşaat Mühendisleri Odası, s.: 349-358, Ankara.
- Gherardi, S. (1998). A Cultural Approach To Disasters. *Journal Of Contingencies And Crisis Management VI/2*, 80-83.
- <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/05/20120518-4..htm> (Erişim tarihi: 24.04.2013).
- Johnston, F. ve Selby, H. (1978). Anthropology: the Biocultural View, Dubuque, IA: William C. Brown.
- Keleş, R. (2002). Kentleşme Politikası. 7. Baskı, İmge Kitabevi, Ankara.
- Kiper, P. (2001). Doğal Afet-Planlama İlişkisi. TMMOB Şehir Plancıları Odası Yayını, *Planlama 1/3*, 4-15.
- Korkmaz, H. (2006). Antakya'da Zemin Özellikleri ve Deprem Etkisi Arasındaki İlişki. *Ankara Üniversitesi, Türkiye Coğrafya Araştırma ve Uygulama Merkezi, Coğrafi Bilimler Dergisi 4/2*, 47-63.
- Korkmaz, H. (2007). Kuruşundan Günümüze Antakya'da Su. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 17/1*, 69-96.
- Lomnitz, C. (1994). Fundamentals of Earthquake Prediction. John Wiley and Sons Inc. USA.
- Mc Entire, D. (2001). Triggering Agents, Vulnerabilities and Disaster Reduction: Towards a Holistic Paradigm. *Disaster Prevention and Management X/3*, 189-196.
- Ömeroğlu, C. (2006). Antakya Kentinin Özgünlüğü ve Günümüz Koruma Sorunlarının Antakya Kentsel Alanında İrdelenmesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özey, R. (2006). Afetler Coğrafyası, Aktif Yayınevi, İstanbul.
- Özşahin E. ve Kaymaz Ç. K. (2013). Antakya ve Erzurum Kentlerinin Jeomorfolojik Özelliklerinin Kentsel Ekoloji Penceresinden Analizi, Kuramdan Uygulamaya Yerel Yönetimler ve Kentsel Politikalar Sempozyumu (KAYSEM-VIII) Bildiri Kitabı, 11-12 Mayıs 2013, Antakya/HATAY.
- Özşahin E. ve Özer A. (2011). Antakya Şehri ve Jeomorfolojik Birimler Arasındaki İlişkinin Zamansal Değişimi (HATAY). Fiziki Coğrafya Araştırmaları; Sistemik ve Bölgesel, Türk Coğrafya Kurumu Yayınları, No: 5, s.: 657-680, İstanbul.
- Özşahin, E. (2010). Antakya'da (Hatay) Yer Seçiminin Jeomorfolojik Özellikler ve Doğal Risk Açısından Değerlendirilmesi. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 13/23*, 1-16.
- Savaş Durduran, S. ve Geymen, A. (2008) Türkiye'de Afet Bilgi Sistemi Çalışmalarının Genel Bir Değerlendirilmesi, Erciyes Üniversitesi 2.Uzaktan Algılama ve Coğrafi Bilgi Sistemleri Sempozyumu, 13-15 Ekim 2008, s.: 1-9, Kayseri.
- Short, J. F. ve Rosa, E. A. (1998). Organizations, Disasters, Risk Analysis and Risk: Historical and Contemporary Contexts. *Journal of Contingencies and Crisis Management. VI/2*: 93-96.
- Sümer, İ. (1996). I-IV Yüzyıllarda Süryani Kilisesi Tarihi ve Bazı Dini Edebi Metinler. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Şanlıurfa.
- Şahin, C., Sipahioğlu, Ş. (2009). Doğal Afetler ve Türkiye. Genişletilmiş 4. Baskı, Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, Ankara.
- TUİK (2012). Türkiye İstatistik Kurumu, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) Veri Tabanı, http://rapor.tuik.gov.tr/reports/rwservlet?adnksdb2&ENVID=adnksdb2Env&report=wa_idari_yapi_10sonrasi.RDF&p_il1=31&p_yil=2012&p_dil=1&desformat=html, Son Erişim Tarihi: 26.02.2013.
- Tümertekin, E. ve Özgüç, N. (2010). Beşeri Coğrafya İnsan, Kültür, Mekân. Çantay Kitabevi, İstanbul.
- Türkoğlu, H. ve Yönder, A. (2011). Türkiye'de Son 10 Yılda Afet Yönetiminde Gelişmeler. 1. Türkiye Deprem Mühendisliği ve Sismoloji Konferansı 11-14 Ekim 2011 – ODTÜ, Ankara.